

SXEDIO.62K

30.3.1926: ΤΟ Β ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΟΥ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΜΥΛΩΝΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΟΡΟ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ (Β Περίοδος από 1914-1923)

Συνεχίζοντας την αγόρευση του ενώπιον του Νομοθετικού Συμβουλίου για την πορεία του Φόρου Υποτελείας (**92.799.11.3d**) ο βουλευτής Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς ενώπιον του Νομοθετικού Συμβουλίου στις **30 Μαρτίου 1926** πρόσθετε:

" Παραφυσάς όμως του όλου ζητήματος είναι το ζήτημα των περισσευμάτων εκ του ποσού τούτου ως παρουσιάζεται διά των παραγράφων α, β και γ, του ημετέρου ψηφίσματος.

Η Αγγλία, δυναμει της Συνθήκης του **1878**, αναλαβούσα την υποχρέωσιν να πληρώνη εις την Τουρκίαν ποσόν **λ.92** χιλιάδων, ουδεμίαν καταβολή εποιήσατο προς την Πύλην κατ' αρχάς μεν διότι συνεζητείτο εισέτι ο ακριβής καθορισμός του πλεονάσματος, βραδύτερον δε διότι εξετράπη της προς την Κωνσταντινούπολιν οδού το πλεόνασμα τούτο και εξηκολούθησιν έκτοτε την προς τα ταμεία της Τραπεζης της Αγγλίας άγουσαν διά τας ακολούθους αιτίας.

Η Τουρκία τω **1855** συνήψε δάνειον εκ **5** εκατομμυρίων λιρών προς **4%** μετά χρεωλυσίου **1%** δούσα ως εγγύησιν τας εισπράξεις των τελωνείων Σμύρνης και Συρίας και το υπόλοιπον του υποτελικού φόρου Αιγύπτου **λ. 72,000**. Το δάνειον τούτο ηγγυήθη η Αγγλία και η Γαλλία, θ' αποσβέννυτο δε κατά το **1900**.

Μέχρι του **1875** η Τουρκία κατέβαλλε τακτικώς τόκους και χεωλύσιον, το δε οφειλόμενον υπόλοιπον τότε ήτο **λ. 3,815,500**.

Η Τουρκία ευρεθείσα προ οικονομικών δυσκολιών έπαυσε να πληρώνη. Αι ομολογίαι εξηκολούθηθουν να εκκυβεύωνται εις το άρτιον κατά την σύμβασιν, αλλά παρέμενον εν κυκλοφορία και

παραμένουν μέχρι σήμερα αποφέρουσα τόκον **4%**.

Τω **1879 (13/25.11)** η Πύλη διεβίβασε διά του Λαυάρδου προς το Υπουργείον των Εξωτερικών της Αγγλίας, ότι εξεχώρησεν εκ των προσόδων αυτής διά το Δημόσιον Οθωμανικόν Χρέος λ.τ.**1,350,000** μετά των οποίων και αι πρόσοδοι της Κύπρου.

Ο Μαρκήσιος Σαλισβουρίας απαντών από **11/23.12.79** αρνείται ν' αναγνωρίση την μεταβίβασιν του δικαιώματος του Σουλτάνου εις άλλο πρόσωπον εις το να λαμβάνη τούτο το χρήματα, το οποίον η Αγγλία οφείλει να πληρώνη τω Σουλτάνω και μόνω τω Σουλτάνω κατά την Συνθήκην του **78**, επί πλέον δι' εδήλωσεν ο αυτός Μαρκήσιος, ότι "πάσα υποχρέωσις της Πύλης προς την Κυβέρνησιν της αυτής Μεγαλειότητος, δέον να ίσταται ως πρώτος απαιτητής του ειρημένου πλεονάσματος". (**Parliamentary papers No.7 1881**).

Επειδή η Τουρκία καθυστερεί ήδη την πληρωμήν των τόκων του ηγγυημένου δανείου του **1855**, η Αγγλία επέσσε τα πράγματα και επετεύχθη, ώστε να χρησιμοποιείτο πλεόνασμα του **1879** εις πληρωμήν των ειρημένων τόκων.

Επειδή δε η Πύλη εξηκολούθει και μετά ταύτα να μη πληρώνη τους τόκους καθυστερούσα τας υπεγγύους προσόδους των τελωνείων Σμύρνης και Συρίας, η Αγγλία εσκέφθη, δοθείσης αφορμής υπό της Τουρκίας να χρησιμοποιήση τας προσόδους της Κύπρου τακτικώς διά την πληρωμήν των τόκων του ηγγυημένου δανείου του **1855**

τούτο δε και έπραξεν έχουσα και την συγκατάθεσιν της Γαλλίας δια δηλώσεως του **Granvil** από **3/7/1881** ότι "η Βρετανική Κυβέρνησις δικαιούται να θεωρήση το πλεόνασμα της Κύπρου ως μέρος των προσόδων της Τουρκίας, αίτινες είσιν υπεύθυνοι κατά το **3ον** άρθρον της συμβάσεως του **1855** και ως προς την πληρωμήν του τόκου και χρεωλυσίου του δανείου του **1855** και ότι αδυνατεί ν' αναγνωρίση τη Πύλη το δικαίωμα εκχωρήσεως αυτού εις νεωτέρους δανειστάς".

Ως γεγονός έκτοτε ουδέν επληρώθη τη Πύλη. Η Πύλη δεν εδέχθη το πράγμα. Διά του **Degre de Moucharem**

κατά το **1881** εξεχώρησε διά του άρθρου **8** το περίσσευμα της Νήσου Κύπρου, ως μίαν των εγγυήσεων διά την υπηρεσίαν του η δημοσίου Οθωμανικού χρέους (αρθ. **8ον** της Συνθήκης της **Administration of the 6 Indirect contribusions**). Η σχετική φράσις είναι ως εξής: **Excedent du revenu de l'ile de Chypre, rampace tant qu' il ne sera pas a disposition du couverment par des traites de la Douane.**

Η υπηρεσία του ανεξοφλήτου υπολοίπου του δανείου **1855 λ.3,815,200** προς **4%** απήτει υπηρεσίαν διά τόκους και προμηθείας λ. **154,897.2.4d**. Το περίσσευμα του υποτελικού φόρου της Αιγύπτου ήτο λ.**72,000** περίπου το υπόλοιπον **81,752** απεφασίσθη αυθαιρέτως υπό της Αγγλίας να πληρώνηται εκ του περισσεύματος Κύπρου. Υπελείπετο όμως ποσόν λ. **11,047.11. 3d** ετησίως, το οποίον δεν εισεπράχθη ποτέ από την Τουρκίαν και το οποίον ευρίσκετο κατατεθειμένον παρά τη τραπέζη της Αγγλίας αποτελούν ιδιαίτερον ταμείον ενδεδυσμένον εις χρεώγραφα.

Το ποσόν τούτο εκράτει προφανώς διά την εξόφλησιν του χρεωλυσίου. Αλλ' εν τη πράξει ποτέ δεν εγένετο (ίδε απάντησιν Άρκουρ εις επερώτησιν Πιερπόιντ), Ιστορία Ζαννέτου σελ. **842**: " Η εξόφλησις του χρεωλυσίου δύναται να γένηται μόνον εκ συνεννοήσεως προς την Οθωμανικήν Κυβέρνησιν. Προς το παρόν υπάρχουσι δυσκολία κωλύουσαι την συνεννόησιν ταύτην". Αι δυσκολία αύται εξυκολούθησαν και μετά ταύτα, οτε τα περισσεύματα ταύτα εξηκολούθουν να κρατώνται παρά τη Τραπέζη της Αγγλίας.

Το εκ του ετησίου τούτου περισσεύματος σχηματισθέν ταμείον σήμερον υπολογίζεται κατά προσέγγισιν εις λ.**450** χιλιάδας και πλέον μέχρι του **1914**, ήτοι μέχρι της προσαρτήσεως της Κύπρου. Περί του ταμείου τούτου επανειλημμένως έγινε λόγος εν τη Βουλή των Κοινοτήτων και τελευταία δε περίπτωσις, γνωστή εις ημάς, είναι η περίπτωσις της **13/8/1912** καθ' ην ο κατατεθείς ισολογισμός εδείκνυε την **31/3/1912** ταμείον λ. **430,178.11.7d** εκτός λ. **24,803.4.4d** πληρωθεισών ως λύτρα καά το **1882** και **86** διά τους

αιχμαλωτισθέντας **Captain Xynge** και **Mr Suter**. ΕΙΣ το ποσόν τούτο προστιθέμενα τα περισσεύματα των δύο ετών **1912-13** και **1913-14** αναβιβάζουν το ποσόν εις λ. **452.273,14.7d** πλην των τόκων έκτοτε μέχρι σήμερον διά τα τελευταία ταύτα ποσά και διά το όλον ποσόν.

Ερχόμεθα νυν να εξετάσωμεν ποία η φύσις του ταμείου τούτου προ της **Annexation** και της Συνθήκης της Λωζάνης και μετ' αυτάς θα εξετάσωμεν δηλονότι ποίος ήτο ο δικαιούχος επί του ποσού τούτου και ποίος είναι σήμερον, τόσον από ηθικής απόψεως, όσον και νομικής. Παρεμπιπτόντως μόνον σημειούμεν ότι η εκτροπή του ποσού των **92** χιλιάδων λιρών από της οδού της αγωγής εις τους χασνέδες της Κωνσταντινουπόλεως, εις τα θυλάκια των μεριδιούχων του Κριμαϊκού δανείου του **1855** είναι πράξις αυθαίρετος, ενεργηθείσα μονομερώς από μέρους της Αγγλίας, άνευ συγκαταθέσεως της Τουρκίας και εν απλή γνώσει της Γαλλίας. Δεν θα παραθέσωμεν ενταύθα τους τραχείς χαρακτηρισμούς διά την πράξιν της Αγγλίας, ους εξετόξευσαν κατ' αυτής από των εδρών του Αγγλικού Κοινοβουλίου, έγκριτα και ειλικρινή τέκνα αυτής. Τονίζομεν μόνον το μονομερές της ενέργειας ταύτης, διότι θα μοι χρησιμεύση εν τοις εφεξής διά ν' αποδείξω ότι η επιβάρυνσις της Κύπρου μετά την **Annexation** της Κύπρου διά του αυτού ποσού των **92** χιλιάδων λιρών επ' ουδεμιάς συμβάσεως, ουδ' επ' ουδεμιάς αρχής του Διεθνούς δικαίου βασίζεται αλλ' αποτελεί αυθαίρετον πράξιν προϊούσαν από την αρχικήν αυθαιρεσίαν της Αγγλίας να πληρώνη αντί τω Σουλτάνω, ως είχε συμβατικήν υποχρέωσιν προς τους τοκομεριδιούχους του Κριμαϊκού δανείου. Και ταύτα αδικούσα τον Κυρπριακόν λαόν διά να προφυλάξη τον άγγλον φορολογούμενον και εμμέσως τον γάλλον.

Μετά την παρεμπίπτουσαν ταύτην παρατήρησιν, επανερχόμεθα και πάλιν εις το ζήτημα, τις η φύσις του ταμείου του σχηματισθέντος εκ των ετησίων περισσευμάτων μετά την αφάιρεσιν των τόκων του Κριμαϊκού δανείου. Συμβατικώς διά το υπόλοιπον τούτο, ως και δι' ολόκληρον το ποσόν δικαιούχος ήτο ο

Σουτλάνος μέχρι της προσαρτήσεως της Κύπρου. Αλλ' η Αγγλία εκράτει το ποσόν επί τη προφάσει να χρησιμοποιήση τούτο διά το χρεωλύσιον. Εν τη πράξει δεν το εχρησιμοποίησεν, οι δε ομολογιούχοι, καίτοι εξεκυβεύοντο εξακολουθητικώς αι ομολογίαι εις το άρτιον δεν εζήτησαν να πληρωθούν και ηρκούντο λαμβάνοντες τον τόκον **4%**. Οι ομολογιούχοι δεν ηδύναντο να ζητήσουν από της Αγγλίας και Γαλλίας την πληρωμήν χρεωλυσίου ούτε η Αγγλία να διαθέση το εις χείρας της περίσσευμα εκ των προσόδων της Κύπρου, διότι η Αγγλία και Γαλλία ηγγυήθησαν μόνον τον τόκον, όχι δε και το χρεωλύσιον.

Εάν είτε η Αγγλία επέμενε παρά τη Πύλη εις τη εφαρμογήν της συνθήκης του **1855** είτε οι ομολογιούχοι εζήτησαν εξόφλησιν των ομολογιών των, το δάνειον τούτο θα εξεμηδενίζετο από του **1900**. Αντί τούτου προτιμήθη εκατέρωθεν να μη επιδιωχθή η εφαρμογή της συμβάσεως τόσον από μέρους των εγγυητών, όσον και από μέρους των ομολογιούχων, διότι εξησφαλίσθη η υπηρεσία του δανείου τούτου. Εφ' όσον ούτως επολιτεύθησαν δανεισταί και εγγυηταί της Τουρκίας σημαίνει ότι το σχηματισθέν Ταμείον πάντοτε με δικαιούχον νομικώς τον Σουτλάνον εκρατείτο κεχωρισμένον διά την οριστικήν διευθέτησιν του ζητήματος. Επήλθεν η διάσπασις της συνθήκης του **1878**, η **Annexation** της Κύπρου, και δη η συνθήκη της Λωζάνης, διά της οποίας διευθετήθησαν γενικώς πάσαι αι διαφοραί μεταξύ της Τουρκίας και των συμμάχων δυνάμεων, εν αις και η Αγγλία χωρίς να καθορισθή διά διατάξεως η τύχη του ποσοστού τούτου.

Το άρθρον **58ον** μόνον δύναται να έχη εφαρμογήν εν τη προκειμένη περιπτώσει, καθ' ο η Τουρκία και αι λοιπαί Δυνάμεις " παραιτούνται αμοιβαίως πάσης χρηματικής απαιτήσεως διά τας απωλείας, ή ζημίας, ας η Τουρκία και αι λοιπαί δυνάμεις, ως και οι υπήκοοι αυτών υπέστησαν κατά την από της **1/8/1914** μέχρι της ενάρξεως της ισχύος της παρούσης συνθήκης περίοδον, είτε συνεπεία πολεμικών πράξεων, είτε εκ μέτρων επιτάξεως, εγγυήσεως, διαθέσεως ή δημεύσεως".

Είναι προφανές ότι ο Σουλτάνος μετά την έκρηξιν του ευρωπαϊκού Πολέμου και δη μετά την Συνθήκην της Λωζάνης απώλεσε παν δικαίωμα επί του ποσού τούτου. Γεννάται το ζήτημα ποίος είναι ο επί τούτου δικαιούχος.

Οι Ομολογιούχοι αρκεσθέντες, επί τόσα έτη, εις λήψιν μόνον του τόκου, δικαιούνται ν' αποκτήσι την πληρωμήν του τόκου από τους εγγυητάς, Αγγλίαν και Γαλλίαν, εφ' όσον η Τουρκία απηλλάγη πάσης υποχρεώσεως διά το δάνειον τούτου διά του άρθρου **18ου** της Συνθήκης της Λωζάνης και εφ' όσον διά της αυτής συνθήκης δεν έχει καθορισθή εξ ολοκλήρου η υπηρεσία του δανείου τούτου. Απομένει λοιπόν, ως υποκαταστάτης της Τουρκίας, η αγγλική Κυβέρνησις, ως δικαιούχος επί του ποσού αυτού και τίθεται το ερώτημα εάν δικαιούται η Αγγλία, μη διακαουμένη από της Συνθήκης, ηθικώς τουλάχιστον, να κατάσχη το ποσόν αυτό προς όφελος αυτής, έστω και διά να το χρησιμοποιήση προς απόσβεσιν αντιστοιχού ποσού των εν κυκλοφορία ομολογιών, διά να κάμη ώστε να μειωθούν αι ζημιαί αι ιδικαί της και της Γαλλίας ως εγγυητριών, νοουμένου, ότι η Τουρκία απηλλάγη πάσης υποχρεώσεως διά το χέος τούτο. Προφανώς ο μόνος δικαιούχος επί του ταμείου τούτου είναι ο Κυπριακός λαός, ο οποίος επλήρωσε τα ποσά ταύτα αδικώτατα δυνάμει σφάλματος της Αγγλίας συναψάσης την Συνθήκην του **1878** και η οποία εις τα εκάστοτε εύλογα παράπονα του Κυπριακού λαού επροφασίζετο την από της Συμβάσεως εκείνης νομικήν αυτής υποχρέωσιν.

Η Αγγλία απαλλαγείσα των δεσμεύσεων της Συνθήκης εκείνης και υποκαταστήσασα την Πύλην εις τα δικαιώματα αυτής επί του ποσού των περισσευμάτων, εάν είχεν αύτη τοιαύτα, έχει προ παντός ηθικήν υποχρέωσιν να επιστρέψη το ποσόν τούτο των **450,000** λιρών εις τον αδικηθέντα Κυπριακόν λαόν, ποιουμένη μερικήν τουλάχιστον αποκατάστασιν της δικαιοσύνης έναντι Λαού πληρώσαντος τόσον τραγικά το σφάλμα της συνθήκης του **1878**.

Και ταύτα κατά τοσούτον μάλλον καθ' όσον νέαι

Διεθνείς συνθήκαι δεν παρέχουσιν πλέον εις την Αγγλίαν το πρόσχημα των συμβατικών δεσμεύσεων.

Νυν ερχόμεθα να εξετάσωμεν το ζήτημα ως εμφανίζεται από του **1914** μέχρι της Συνθήκης της Λωζάννης και δη μέχρι της εκδόσεως των Ανοικτών Γραμμάτων της Αυτού Μεγαλειότητος από της **10ης** Μαρτίου **1925**.

Εάν η Αγγλία προ της **5ης** Νοεμβρίου του **1914** εύρισκε και σκιάν δικαιολογίας επιμένουσα εις την υπό της Κύπρου πληρωμή ετησίως **92** χιλιάδων λιρών, από της προσαρτήσεως και εντεύθεν εστερήθη και αυτής της συμβατικής βάσεως, εφ' ης εστηρίζετο επιβάλλουσα επί της Κύπρου την πληρωμήν ταύτην. Επιμένουσα δε εις το να πληρώση η Κύπρος και μετά την προσάρτησιν το ποσόν τούτο, διέπραξεν η Αγγλία αυθαίρετον πράξιν απότοκον της αυθαιρεσίας, ην διέπραξεν άλλοτε να διαθέση αυτοβούλως τα περισεύματα της Κύπρου εις την υπηρεσίαν του Κριμαϊκού δανείου.

Μη δυναμένη δε να δικαιολογήση άνευ μειώσεως του γοήτρου αυτής την τοιαύτην αυθαίρετον πράξιν, επεζήτησε να δικαιολογήση ταύτην μετονομάσασα και δικαιολογήσασα την πληρωμήν του ποσού τούτου εις μερίδιον της Κύπρου εις το Δημόσιον Οθωμανικόν Χρέος. Τοιουτοτρόπως η εμπόλεμος προς την Τουρκίαν, Αγγλίαν από του **1914** μέχρι της Συνθήκης της Λωζάννης, η οποία κατέπαυσεν επισήμως τον πόλεμον, έκαμνε το κομπλιμέντο εις την Τουρκίαν να μεριμνά διά τα χρέη της αφαιμάσσουσα χώραν, την οποίαν απέσπα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και προσήρτα εις τας ιδίας αυτής κτήσεις.

Το τοιούτο είναι πρωτοφανές και δεν φανταζόμεθα να υπήρχε κράτος, το οποίον τοιαύτην πρόνοιαν έλαβε περί του εχθρού του.

Το γεγονός είναι ότι έπραξε τούτο η Αγγλία διά να μη αναγκασθή να πληρώση η ίδια, αλλά το ζήτημα είναι εάν είχε νόμιμον προς τούτο δικαίωμα. Είναι τοις πάσιν έκδηλον, ότι καταργηθείσης της Συνθήκης του **1878** και άλλης μη υπαρχούσης, ουδέν προς τούτο

νόμιμον δικαίωμα είχεν η Αγγλία ει μη ίσως το δικαίωμα του πολέμου, τιμωρούσα την Τουρκίαν εν τω προσώπω της Νήσου ταύτης, η οποία ουχ ήτιον έπαυσε και τυπικώς να είναι τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και απετέλει τμήμα της Μεγάλης Βρετανικής

Αυτοκρατορίας. Ημείς τουλάχιστον φανταζόμεθα ανίκανον την Αγγλίαν να διαπράξη τοιαύτην κακοήθειαν γνησίας γερμανικής προελεύσεως. Δεν τολμών βεβαίως να δικαιολογήσωμεν την πράξιν της Αγγλίας δεχόμενοι ότι ως υπαχθέντες και τυπικώς υπό την εξουσίαν της, είμεθα υπόχρεοι να πληρώνωμεν εις αυτήν φόρον υποτελείας, καθ' ην στιγμήν ούτε επί τουρκοκρατίας υπήρξαμεν φόρου υποτελείς. Τούτο θα ήτο ύβρις προς το φιλελεύθερον βρεττανικόν έθνος. Οθεν δεν απομένει παρά να χαρακτηρίσωμεν απλώς ως αυθαίρετον την πράξιν ταύτην, εις ην ωδηγήθη διά να προστατεύση τον Αγγλον φορολογούμενον και να σώση την τιμήν της υπογραφής αυτής ως εγγυητρίας.

Αλλ' άρα γε ενεργούσα ούτω δεν ηδίκησε προφανέστατα τον Κυπριακόν λαόν, αφαιρέσασα απ' αυτού ετέρας **470,000** λιρών ποσόν ασημαντότατον διά την Αγγλίαν, πολυσημαντικώτατον όμως διά τον τόπον;

Ομως ο Μητροπολίτης Νικόδημος Μυλωνάς είχε και άλλα να πει για την τακτική της Αγγλίας γύρω από τον Φόρο Υποτελείας.